

Paměti Bratrské obce ve Staré Libavé (1945 – 1961)

O autorovi Paměti Bratrské obce ve Staré Libavé.

Narození a studia

Autor Paměti Bratrské obce, Alois Erlich se narodil 8. 4. 1895 ve Vranicích č. 5, okr. Kutná Hora v chudé evangelické rodině.

Po státní sedmitřídni škole v Kácově odešel ve čtrnácti letech do Kolína s Biblí v kapse jako věřící jinoch.

Tam studoval na Živnostenské škole a vyučil se svrškařem (1909 až 1912)

První světová válka a šťastný návrat

Do rakouské armády narukoval začátkem roku 1915 a po krátkém výcviku byl odvelen na ruskou frontu (na území dnešní Ukrajiny).

Tam za dramatických okolností padl do ruského zajetí a slíbil Pánu Bohu, že bude služebníkem evangelia, pokud bude zachován při životě

Po několika měsíčním pobytu v nemocnicích a táborech se rozhodl pro práci v železárnách Kramatorsk na Ukrajině. V roce 1917 se přihlásil jako ošetřovatel do Československých legií v Rusku. S Legiemi projel celou Sibiř. Z Vladivostoku pak lodí Thomas odplul 20. 6. 1920 se svěřenými pacienty do Terstu a pak do svobodného Československa.

V roce 1921 až 1923 se vzdělával na diakonské škole a jako mimořádný posluchač také na Husové evangelické bohoslovecké fakultě v Praze. Po úspěšném ukončení studií sloužil ve filiálním sboru ČCE v Kdyni na Šumavě.

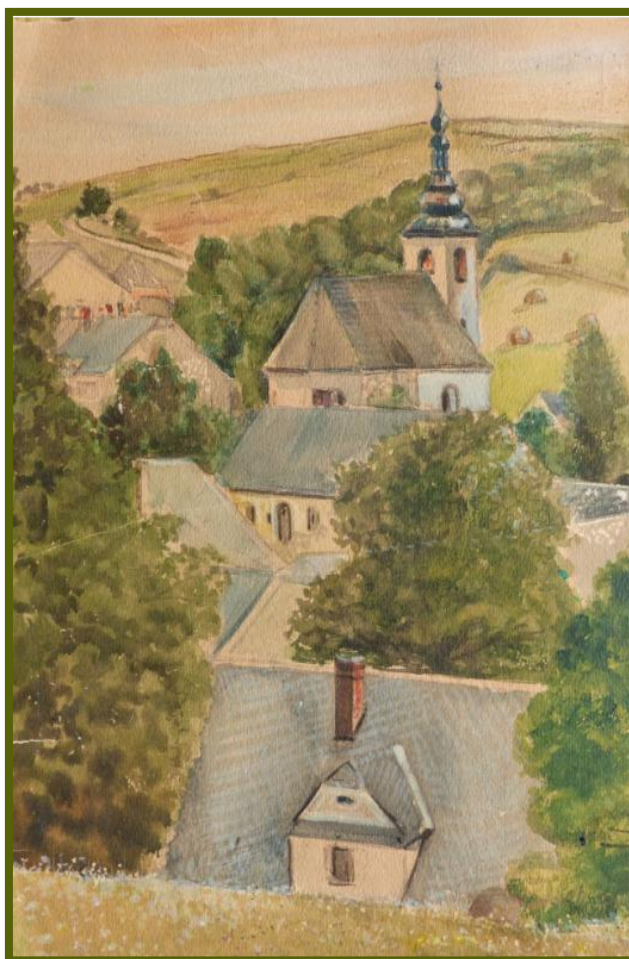
V květnu 1926 byl Českou misijní jednotou povolán do služby v Jugoslávii, do Českého evangelického reformovaného sboru (ČERS) v Uljaniku.

Po jedenáctiletém působení Aloise Erliche v Jugoslávii nebyla jeho další služba místními úřady povolena bez přijetí jugoslavské státní příslušnosti. Proto Alois Erlich řádně rozvázal službu a všechny své závazky v Jugoslávii a s bělehradským sborem baptistů a odjel v roce 1937 do ČSR.

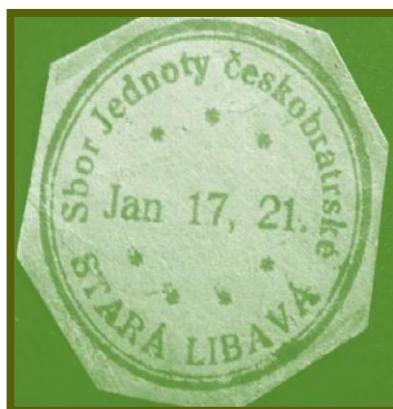
V ČSR nebyl tehdy ani v nejbližším výhledu žádný baptistický sbor volný. Proto Alois Erlich nabídl své služby Jednotě česko-bratrské. Nabídka byla přijata a 15. 12. 1937 Alois Erlich nastoupil do sboru v Letovicích u Brna.

Alois Erlich foceno v Bělehradě dne 22.2.1932.

Kostel ve Staré Libavé a první modlitebna, akademický malíř J. Barabáš 1945.

Obtisk pečetidla sboru JČB Stará Libavá.

Myšlenky na založení Bratrské obce

V Letovicích po osvobození v roce 1945 obrazně řečeno rozfoukal Alois Erlich již dlouho doutnající myšlenku bratrství a založení Bratrské obce.

Bratrská obec byla utvořena v únoru 1946 ve Staré Libavé u Moravského Berouna. Tam také rodina Erlichova s šesti dětmi přesídlila do nově vzniklého sboru JČB, ve kterém byl Alois Erlich kazatelem od 15. 6. 1946 do 9. 9. 1948.

Ze Staré Libavé byl Alois Erlich odvolán do uprázdněného sboru JČB v Olomouci (od 10. 9. 1948) a sboru Stará Libavá dál sloužil jako administrátor do 14. 7. 1956. V JČB sloužil Alois Erlich celkem 18 let.

Život po Bratrské obci

V roce 1956 měl Alois Erlich podruhé zájem o kazatelskou službu v Bratrské jednotě baptistů.

Od 15. 8. 1956 po volbě sboru a souhlasu Ústředí BJB a úřadů, nastoupil v Ostravě, kam se z Olomouce přestěhovala celá rodina s deseti dětmi. 1.5. 1966 odešel Alois Erlich do důchodu.

Vážné zdravotní problémy se srdcem, měl Alois Erlich už v roce 1928. V roce 1966 opět přišel atak vážné nemoci srdce, který díky Bohu překonal. Dle možností sloužil dál ve sborech a komisích BJB a byl-li pozván i v jiných křesťanských sborech.

Dle záznamu v jeho deníku začal 19. 7. 1972 sepsovat Paměti Bratrské obce. Příprava podkladů a jejich studium začalo již v roce 1967.

Spis byl ukončen a připraven k tisku 4. 7. 1973. V roce 2016 Paměti přepsala do digitálního formátu a jazykově upravila Naděje Coufalová, rozená Erlichová.

Bratr kazatel Alois Erlich zemřel 20. 5. 1983 a pohřben je na centrálním hřbitově v Slezské Ostravě.

Bratrská obec ve Staré Libavé (1945 – 1961)

Vznik společenství, které hledalo nový začátek v poválečném chaosu.

Myšlenka společného života po válce

V létě roku 1945, krátce po skončení druhé světové války, se mezi členy bratrského hnutí v Československu začala rodit odvážná myšlenka: založit společnou obec, kde by křesťanské rodiny mohly žít, pracovat a sdílet víru v jednotě.

Hlavní osobností, která tuto myšlenku proměnila v konkrétní plán, byl Alois Erlich – kazatel, organizátor a člověk s mimořádnou schopností spojovat lidi.

V poválečné době panoval nedostatek bydlení, práce i jistot. Mnozí lidé hledali nový začátek. Alois Erlich proto navrhoval vytvořit samostatnou osadu, kde by rodiny mohly společně hospodařit, vzájemně si pomáhat a budovat duchovní život bez tlaku okolí

Hledání místa pro novou obec

V létě a na podzim 1945 probíhala jednání s úřady o přidělení vhodného místa. Alois Erlich se obrátil na Ministerstvo zemědělství, které tehdy spravovalo rozsáhlé konfiskáty po odsunutých německých obyvatelích.

Po několika neúspěšných návrzích padla pozornost na Starou Libavou, horskou vesnici v Oderských vrších, která byla po válce téměř opuštěná.

Místo nabízelo:

- dostatek domů
- zemědělskou půdu,
- prostor pro společný život,
- možnost rychlého osídlení.

Úřady nakonec souhlasily a v lednu 1946 bylo rozhodnuto: **Bratrská obec získá Starou Libavou k osídlení.**

Příchod prvních rodin (únor 1946)

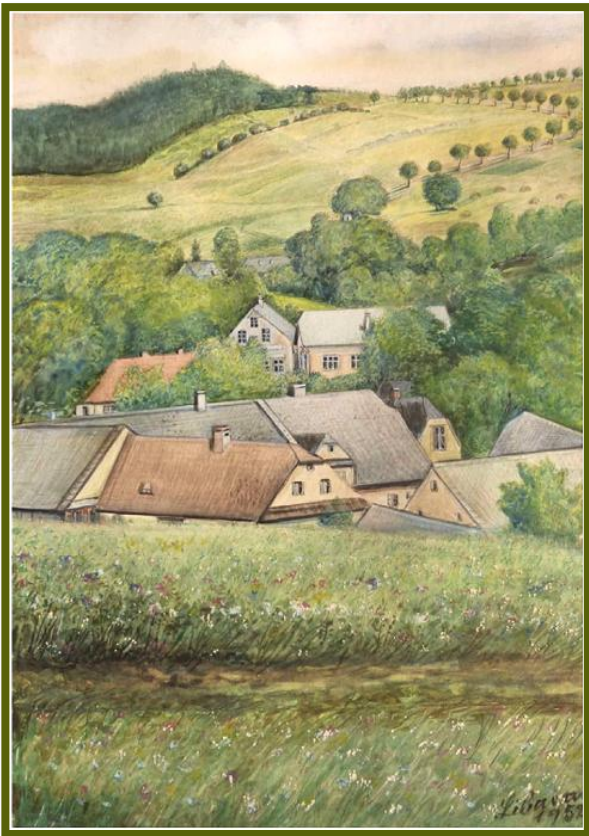
Dne 22. února 1946 dorazila do Staré Libavé první skupina rodin. Cesta byla náročná, v zimě, s minimem vybavení, do kraje, který byl po odsunu obyvatel téměř prázdný a počínal být zanedbaný.

První dny byly ve znamení:

- oprav domů,
- zajištění vody a topení,
- rozdělení hospodářství,
- organizace společné práce.

Rodiny přijížděly postupně a během několika měsíců se vesnice znovu zaplnila životem. Vzniklo společenství, které spojovala víra, vzájemná pomoc a touha po novém začátku.

Moto: „Bratrství v Kristu je jediným základem k pravému soužití lidí i národů v míru a v pokoji.“

Modlitebna a sborový dům,
akademický malíř J. Barabáš 1952.

Přihláška
o členství v
„Bratrské obci“.

Příjmení a jméno závažného zájemce:

Bydliště (obec, čís. domu, okres):

Místo a rok narození: Národnost:

Domovská příslušnost: Okres:

Zaměstnání: Náboženství: Kdy uvěřil?

Jméno manželky: Kdy a kde oddáni:

Místo a rok narození: Okres: Národnost:

Zaměstnání: Náboženství: Kdy uvěřila?

Jména dětí, které přijdou spolu do Bratrské obce:

a)	Jméno:	Datum narození:	Jaké školy?	Řemeslo:	Je věřící?

Hodláte se zapojit do Bratrské obce ihned po jejím ustavení?

Máte vlastní budovy a pozemky?

S jakým majetkem se účastníte vybudování Bratrské obce?

.....

Jaké hospodářské a jiné stroje vlastníte?

.....

Chcete pracovat ve svém oboru aneb v zemědělství?

Jste tělesně i duševně zdraví?

Jste starobní - penzijně pojištěni? Kde? Od kdy?

Přihláška o členství v Bratrské obci 1945

Odkaz Bratrské obce

Příběh Bratrské obce ve Staré Libavé je svědectvím o touze člověka v poválečném chaosu po vzniku společenství založeného na víře, práci, solidaritě a odvaze začít znovu.

Bratrská obec ve Staré Libavé existovala jen několik let, ale její odkaz přetrval v paměti rodin, které ji tvořily, i v historii bratrského hnutí v Československu.

Společné hospodaření a družstvo

Bratrská obec založila zemědělské družstvo, které mělo zajistit obživu celé komunity. Společně se obdělávala půda, choval dobytek a opravovaly budovy.

Jedním z prvních velkých nákupů byl traktor, který se stal symbolem společné práce a modernizace.

Družstvo fungovalo na principech:

- sdílené práce,
- společného rozhodování,
- rovnosti mezi členy,
- vzájemné pomoci.

Tento způsob života přitahoval další rodiny a obec postupně rostla.

Duchovní život a vznik modlitebny

Duchovní život byl od počátku srdcem celé obce. Bohoslužby se nejprve konaly v soukromých domech, ale brzy vznikla potřeba vlastního prostoru.

V roce 1946 byla upravena budova čp. 41, která se stala modlitebnou Bratrské obce. Sloužila nejen k bohoslužbám, ale i k:

- biblickým hodinám,
- setkáním mládeže,
- společným modlitbám,
- kulturním aktivitám.

Modlitebna byla centrem života obce a symbolem její identity.

Překážky, nepřejícnost a tlak režimu

Ačkoli se Bratrská obec snažila žít pokojně a pracovitě, ne všichni její existenci přáli.

Objevovala se nedůvěra místních úřadů, živená udáními a lživými pomluvami, vrcholila snahou omezovat činnost společenství.

Výrazné zhoršení situace po roce 1948

Nový režim nedůvěřoval náboženským komunitám, zvláště těm, které žily samostatně a nezávisle.

Začaly kontroly, šikana ze strany místních úřadů, zásahy do hospodaření a postupné omezování práv.

Nakonec byli Bratři donuceni opustit modlitebnu i část svého majetku. Všechna vynaložená práce přišla v vniveč a bohužel ne naposledy. Také druhou modlitebnu si museli Bratři opravit a už při jejím předávání, plánovali na místním úřadě, že ji Bratrům zabaví a využijí k jiným účelům.

Přesto si její členové uchovali víru, soudržnost a vzpomínku na společné dílo, které vzniklo v těžké době.

MODLITEBNY BRATRSKÉ OBCE VE STARÉ LIBAVÉ

Modlitebna první – Dům č.p. 41 (1946 – 1948)

Dům č.p. 41

V kronice Staré Libavé, psané správcem školy Janem Bierem v letech 1922 až 1930, je uvedeno, že dům č.p. 41 byl hostincem, a v roce 1896 byl dědickým soudem oddělen Eduardu Maderovi. V roce 1910 již patřil Viktoru Parschovi a v roce 1945 je jako majitel hostince uvedeno jméno Josefa Parsch.

Založení Bratrské obce a otevření první modlitebny

V pondělí dne 11. února 1946 byla vesnice Stará Libavá definitivně přidělena zájemcům Bratrské obce společně s 393 ha orné půdy, 100 ha luk, 11 ha pastvin, a 65 ha lesa.

Od 22. února 1946 počínaje se přihlásilo dvacet pět rodin a několik svobodných jednotlivců o přidělení usedlostí, a skutečně se usídlili ve Staré Libavé. Sedm rodin bylo pro družstevní hospodaření.

Koupen byl traktor zn. „Zetor“, a různé hospodářské stroje. Bylo založeno strojní družstvo. Jeho traktor a hospodářské stroje používali také soukromě hospodařící zemědělci. Jeho zakoupení stálo strojní družstvo Bratrské obce celkem 76. 950,- Kčs.

Členové Bratrské obce si přivezli domácí zařízení, svršky, celý vagón nábytku, někteří dokonce i pár koní nebo dojné krávy.

Bratrská obec byla založena 26. února 1946 a dne 26. dubna roku 1946 byla podána osídlovací komisi žádost o přidělení domu č.p. 41, ke zřízení modlitebny a veřejné knihovny, i byt pro správce Bratrské obce.

Majitelem domu č.p. 41 byl ustanoven spolek „Betánie“ v Praze, a správcem Alois Erlich. Dekrety o přidělení usedlostí do vlastnictví bratrským rodinám byly dány dne 24. května 1946.

Život v Bratrské obci

Bratři si vzájemně pomáhali, pečovali o staré a nemajetné. V obci byla nákladem bratří opravena a vymalována škola a dětem se věnovala věřící paní učitelka.

Vznikly jesle, obchod, knihovna, poradna pro matky i hřbitov. V plánu byla mlékárna, drůbežárna, tkalcovna. Do obce přijížděli různí hosté.

Předsedou MNV (místního národního výboru) se stal kazatel Alois Erlich. Zasedání rady obce zahajoval vždy modlitbou. Sám velmi aktivně pomáhal rodinám i při sklizni a hospodářských pracích.

Život v obci se hezky rozvíjel. Na konci roku 1946 bylo v obci usazeno 123 osob.

Hostinec Josefa Parsch zřejmě 20. léta 20. století.

Otevření první modlitebny v neděli 18.8.1946.

Bratři se scházejí k pravidelným setkáním.

Dům č.p.41 neznámý rok pořízení poválečné fotografie.

Stav domu č.p.41 v roce 1954.

Projevy nepřátelství

Objevovali se noví zájemci o usídlení, ale místní úřady těmto uchazečům jejich příchod do Bratrské obce různě stěžovali. Na okresní úřad přicházely různá udání a objevovaly se projevy nepřátelství vůči Libavským bratřím.

Na jedné ze schůzi občanů byli přítomní zaměstnanci tírny lnu z jiných okolních obcí, zjevně přizváni se zlým úmyslem a ti se dožadovali obnovení hostinské živnosti v domě č.p. 41.

Křičeli : „My chceme hospodu!“

Činovníci ONV (okresního národního výboru) prováděli na základě řady udání, přísné a nespravedlivé kontroly, například na kvalitu mléka a hospodaření Bratrské obce, kdy navštěvovali a pokutovali výhradně její členy. Zesilovali snahy o likvidaci a zastrasování kazatele Erliche.

Přes všechny šikanózní kontroly, okresní národní výbor konstatoval, že v Bratrské obci žije lid zvláštní, s vyšší mravní úrovní, než je v pohraničí obvyklé.

Pochvalně se rovněž vyjadřovala školní inspekce o úrovni vedení školy a zejména místní učitelce, paní Kamile Mičkalové. Obec působila misijní činností ve vesnicích v celém okolí, až po Bruntál a Krnov, kde vznikaly kazatelské stanice.

Únorový převrat 1948 a zabrání první modlitebny.

Přišel únorový převrat a soukolí zlých sil se dalo do pohybu. Síla pomluv a opakovaných lží, přiměla některé z obyvatel k nepřátelským akcím vůči bratrům, v menšině 1:3, dali dohromady „akční výbor“, podporovaný nadřízenými úřady a jako krytí ponechali v něm jediného zástupce věřících bratrů. V jednom z veřejných projevů o kazateli Erlichovi prohlásili:

„Hlavu vyhodíme a ocas už půjde sám.“

Nenávist vůči jeho osobě došla tak daleko, že požadovali poslání kazatele Aloise Erliche do uhelných dolů.

První modlitebna na čp. 41, byla věřícím odebrána s třicetidenní lhůtou k vystěhování. Do oprav budovy vložil bratrský sbor 10 000 Kč a veškeré práce konal svépomocí. Pro představu, v roce 1948, byla průměrná hrubá mzda v ČSR 823 Kč.

Z opravené modlitebny se opět stala hospoda. Čtvrtina obce rozhodla o tříčtvrtinové většině, jak typické znamení pro nadcházející časy.

Hostinský Jan Vítek z Norberčan, který inicioval převzetí bratrské modlitebny a zřízení hospody, byl v roce 1948 prohlášen za předsedu MNV. Dobře se mu nevedlo, zápis v kronice Staré Libavé uvádí, že za první rok poškodil obec ve výši 23 212 Kč a zmizel neznámo kam.

MODLITEBNY BRATRSKÉ OBCE VE STARÉ LIBAVÉ

Modlitebna druhá – Dům č.p. 14 (1948 – 1961) dnes č.p. 46

Dům č.p. 14

V kronice Staré Libavé, psané správcem školy Janem Bierem v letech 1922 až 1930, je jako první majitel domu č.p. 14 uveden Franz Appel, v roce 1801 byl majitelem Michael Gröger, v roce 1845 pak Isidor Mader, následně Alois Mader a v roce 1945 je jako majitel domu uváděn Josef Mader.

V roce 1945 dům č.p. 14 vyhořel po zásahu dělostřeleckou palbou ruských jednotek, jejichž průzkum hlásil, že poblíž domu č.p.14 stojí nepřátelský tank. Jeho trosky leželi za dvorem usedlosti ještě dlouho po válečných událostech.

Přidělení domu č.p. 14 Bratrské obci

Poté co byli bratři vyhoštěni z jejich první modlitebny v domě č.p.41, byla Jednotě československé přidělena vyhořelá ruina čp. 14. O dům, neměl nikdo v obci zájem i přes nabídku finanční podpory na opravu. Byť Církvi samozřejmě podpora nabídnuta nebyla, nadšení křesťanské komunity přesto pokračovalo.

Pokračující projevy nepřátelství

Skupina nepřátelsky založených občanů, prozradila dopředu svůj záměr:

„Až bratři vybudují novou modlitebnu, bude zabrána pro sokolovnu!“

V červenci 1948, z akčního výboru MNV ve Staré Libavé jeho člen pan Vilímský podal zprávu, že kazatel Erlich musí být do 1. srpna ze Staré Libavé vysídlen!

Hostinský Jan Vítek, se po přistěhování do Staré Libavé, stal hned členem výboru MNV, a před mnohými prohlásil, že do jednoho roku ve Staré Libavé nebude ani jeden Český bratr!

Rekonstrukce domu č.p. 14

Stavební plány pro rekonstrukci domu vypracoval brněnský architekt Jaromír Brázda. Objekt se podařilo získat a z části od pozemkového úřadu odkoupit. Modlitebna byla vlastními silami opravena a zprovozněna. Adaptace domu č.p. 14 byla prováděna od dubna roku 1948.

Kazatel Alois Erlich byl od časného rána do večera součástí pracovní skupiny, dohlížel na průběh všech prací, ať už zednických, tesařských, klempířských nebo instalatérů, a sestavoval harmonogram brigádnických hodin. Pravidelná shromáždění v tomto čase se konala po rodinách

Dne 1. srpna 1948 v neděli dopoledne byla slavnost otevření druhé modlitebny ve Staré Libavé. Při slavnosti sloužili společně bratři kazatelé, opět Pravdomil E. Dostál, a Alois Erlich.

Při shromáždění zazpíval pěvecký sbor několik písní. Shromáždění bratři a sestry, kteří ještě zůstali, byli společně fotografováni, před modlitebnou i ve dvoře.

Slavnostní otevření druhé modlitebny, společná fotografie před domem pro kazatele.

Slavnostní otevření druhé modlitebny(budova vpravo) v neděli 1.8.1948.

Stav domu č.p.14 /52 fotografie zřejmě z 60.let 20 stol.

Kalich s Biblí, vytvořil ve fasádě domu pan Šebík jako vzpomínku na druhou modlitebnu Bratrské obce.

Epilog

Dne 17. října roku 1967 v Praze na kurzu kazatelů BJB, bratr Jan Říčař řekl osobně bratru Aloisi Erlichovi o prohlášení prezidenta Eduarda Beneše, který na schůzi Kostnické jednoty, před patnácti zástupci protestanských církví řekl:

„Věc Bratrské obce neobstojí, a nebude mít dlouhého trvání, pro postoj a cíle komunistické strany, neb věc Bratrské obce je na křesťanském základě, a cíle komunistické strany jsou protichůdné, materialistické, komunisté nenechají tuto křesťanskou linii vedle své!“

Příchod Rudolfa Knoblocha

Na schůzi staršovstva sboru dne 15. srpna 1948, bratr Alois Erlich oznámil, že z příkazu Rady Jednoty československé se má přestěhovat a ujmout sboru v Olomouci, a současně obstarávat i sbor ve Staré Libavé.

Rada Jednoty navrhla k výpomoci pro sbor ve Staré Libavé bratra Rudolfa Knoblocha z Prahy. Návrh byl jednomyslně a s radostí přijat. Dne 22. září 1948 bratr oznámil sboru, že přijede začátkem října.

Díky panu Rudolfu Knoblochovi, má obec Norberčany překlad německé kroniky Staré Libavé, objevenou ve škole paní učitelkou, sestrou Kamilou Mičkalovou. Jeho překlad kroniky a nové zápisky od roku 1945 až do roku 1952, obsahuje také jeho životopis.

Tlaky na Bratrskou obec zesilují

Protivenství se začalo znovu stupňovat. Neustálé pomluvy, udání a tlak, který z nich vyplýval, vyžadovaly mnoho sil a energie na jejich neustálé řešení.

I když se členové Bratrské obce snažili stále žít se všemi občany bez rozdílu jejich náboženství nebo politické příslušnosti v míru a pokoji, nemohli se dovolat řádného zastání.

V srpnu 1950 Stará Libavá přestala být samostatným sborem a stala se kazatelskou stanicí sboru v Olomouci.

Celkově měl v té době sbor v Libavé 93 členů včetně dětí. Po okolí vznikly kazatelské stanice a kroužky. Kazatel Rudolf Knobloch dojížděl dokonce až do Jeseníku.

Konec Bratrské obce

Vzdor všem protivenstvím, většina bratrů setrvala v „Bratrské obci“ skoro dvě desetiletí, při těžké práci, věrně, pospolu. Protože protináboženský tlak a ztěžování života a práce bratrským rodinám od roku 1945 neustále stoupal, do poloviny šedesátých let se odstěhovali ze Staré Libavé poslední evangelicky věřící obyvatelé. Vraceli se do svých domovů anebo na jiná místa. Pět rodin se přestěhovalo do Horky u Olomouce a zde založilo kazatelskou stanici sboru Církve bratrské Olomouc.

Tímto smutným koncem končí velký a silný příběh Bratrské obce. Křesťané se rozhodli žít v duchu ideálů první církve, společně hospodařit. Dařilo se jim to a zřejmě právě proto byli terčem nenávisť a zloby.

Jedinou hmatatelnou připomínkou dávného příběhu zůstává kalich s Biblí ve štítě staré modlitebny. Byl zachován díky přímlově kazatele Mirka Paláta, který při jedné ze svých cest napsal manželům Šebíkovým dopis, a zanechal jej pod kamenem u cesty.

Manželé Šebíkovi, kteří vlastní dům od roku 1976 jeho prosbami vyhověli a za to jim patří upřímné a velké poděkování.

Paměti Bratrské obce ve Staré Libavé (1945 – 1961)

Spisovatel bratr Karel Kolman věnoval Bratrské obci ve Staré Libavé
následující báseň:

SVĚTLO NAD HORAMI

Karel Kolman

Na vysokých horách rozžehl Pán Bůh světla:
Bratrská tam obec ke cti Jeho vzkvetla,

nad Libavou Starou záře rozlila se,
od Božího trůnu v plné rajské kráse.

Aj, jak dobré, vzácné, utěšené, milé,
když se políbily snahy ušlechtilé,

když tam přebývají navzdor lidské zlosti
bratři, sestry, v lásce, v jednomyslnosti!

Jako mast výborná na srdcích i hlavě,
jako rosa Hermon k Boží cti a slávě,

sestupuje s výšin na Sionské hory,
tak Duch lásky, míru, oživuje sbory,

tak se v lásce věčné Ježíš k bratřím sklání,
a jim uděluje svoje požehnání.

Bratři, sestry, vstaňte: Ve svornosti síla!
Podejte si ruce, vzroste obec milá.

Neste světlo do tmy s tváří usměvavou
ať zní píseň míru vždycky nad Libavou,

ať svět vůkol pozná: Kde je Kristus hlavou,
tam se zjeví sláva, jako nad Libavou.“